

Úvodník

Vážení včelaři a včelařky, členové PSNV i Vy ostatní, právě k Vám přichází další vydání e-Věstníku, které je tak trochu jiné. A to v tom, že je určeno nejen pro členy Pracovní společnosti nástavkových včelařů CZ, z. s., jak je u e-Věstníku zvykem, ale tentokrát i pro širokou veřejnost.

Dnes začíná jaro, tedy alespoň to astronomické, byť to tak někde zatím nevypadá. Nic naplat – březen, za kamna vlezem... prostě stále platí ;-). A je to dobře – pozvolný nástup jara je určitě ta lepší varianta, než když zima přechází rovnou v léto, jak jsme tomu byli svědky v některých z předcho-

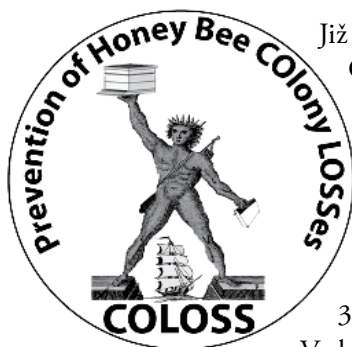
zích letech. Vláhý zdá se být dosti, tedy jeden ze základních předpokladů pro dobrou nejen včelařskou sezónu je splněn. V tomto čísle Vám přinášíme spoustu zajímavých a důležitých informací. A také pozvání na tradiční Jarní seminář nástavkového včelaření anebo nabídku zúčastnit se diskuse na téma, jak si snadno vytvořit oddělek.

Všem čtenářům e-Věstníku a jejich rodinám přejeme krásné jaro a dobrou sezónu, pevné zdraví Vám i vašim včelám a hlavně dobrou a pozitivní mysl :-).

redakce

Aktuality

Zapojte se do VIII. ročníku COLOSS: Monitoringu úspěšnosti zimování včelstev!

Již po osmé spouštíme COLOSS: Monitoring úspěšnosti zimování včelstev. Jako každé jaro otvíráme on-line dotazník zaměřený na sledování ztrát včelstev v ČR. Dotazník můžete vyplňovat od 20. března do 30. dubna 2021.

V loňském roce jsme se potýkali s nebyvalými ztrátami včelstev, mnozí přišli o většinu svých včelstev. Z výsledků je patrné, že ztráty včelstev meziročně kolísají, také se liší mezi jednotlivými regiony ČR. Jaká je situace v letošním roce? Jaká byla vaše loňská včelařská sezóna? Čím a jak jste vloni ošetřovali včelstva proti varroóze? Jaké byly spady roztočů po podzimním ošetření? Jaký jste vytočili med? Naším dlouhodobým cílem je monitorovat ztráty včelstev a sbírat informace o českém včelařství. Díky těmto datům máme historický přehled o tom, jak se mění úspěšnost přezimování našich včelstev, jakými prostředky včelstva ošetřujeme nebo jak se mění snůškové poměry.

Vyplnění dotazníku je anonymní, pokud nám uvedete

svůj e-mail, budeme vás informovat o novinkách, článkách i vzdělávacích akcích, které pořádáme. Mezi ty zavedené akce patří olomoucký COLOSS seminář. Můžete nás sledovat i na Facebooku – stránka COLOSS: Monitoring úspěšnosti zimování včelstev v ČR. Díky „COLOSSu“ jsou dnes dostupné také mapy zavčelení ČR, které vytváříme na základě dat poskytnutých z Ministerstva zemědělství ČR. Analyzujeme výsledky, které se snažíme předat do praxe ve formě článků nebo v přednáškách, např. články o kyselině šťavelové. Vše najdete na našem webu www.coloss.cz.

Veškeré analýzy, které z dat děláme, jsou závislé na množství a kvalitě odpovědí, které od vás získáme. Čím více se vás zapojí, tím přesnější a spolehlivější výsledky získáme. Proto nic nenechávejte na jiných a věnujte asi 15 minut zamyšlení nad uplynulou sezónou a vyplnění dotazníku o několika otázkách cílících do všech aspektů včelaření.

Dotazník je dostupný na www.coloss.cz.

Děkujeme za váš čas strávený vyplňováním dotazníku!

Jiří Danihlák

monitoring.vcely@gmail.com

www.coloss.cz

Vášeň a emoce kolem změn v MKZ 2021

Většina z vás již určitě zaznamenala, že Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace pro rok 2021 doznala určitých změn. Protože se kolem nich šíří spousta domněnek a informací na úrovni fake news, rozhodli jsme se vydat k těmto změnám vyjádření. Je sice trochu delší a nad rámec předmětných změn, ale pro pochopení dění v oboru nutné. Další podrobnosti kolem komunikace s některými zástupci Českého svazu včelařů, z. s., které Vám pomohou lépe pochopit celkový kontext dění kolem MKZ, najdete na našem webu.

redakce

Oficiální vyjádření

Pracovní společnosti nástavkových včelařů, z. s. ke změnám Metodiky kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2021

Koncem listopadu byla vydána Metodika kontroly zdraví a nařízené vakcinace na rok 2021 (dále jen MKZ), jeden z dokumentů, ze kterého vyplývají povinnosti pro chovatele hospodářských zvířat, tedy i včelaře. Některé změny, týkající se chovu včel, rozvířily značně vášnivé debaty, které mnohdy přechází v osočování a útoky nejen vůči Pracovní

společnosti nástavkových včelařů CZ, z. s., (dále jen PSNV), ale také vůči Státní veterinární správě (dále jen SVS), která je v některých případech obviňována z nekompetentnosti. Mnohá z těchto tvrzení a útoků jsou však založena na nepodložených argumentech a domněnkách, polopravdách a lžích, či možná také na nedostatku informací. Protože se zástupci PSNV projednávání změn k MKZ 2021 zúčastnili, víme, jak to bylo, chceme tímto vyjádřením uvést věci na pravou míru.

V prvé řadě sdělujeme, že PSNV k MKZ 2021 nepodávala žádné návrhy či podněty ke změnám. Asi nejvíce diskutovány jsou změny ohledně možností a podmínek přesunu včelstev a délka platnosti vyšetření včelstev na přítomnost moru včelího plodu (dále jen MVP). U projednávání těchto změn byli kromě zástupců PSNV také zástupci Českého svazu včelařů, z. s., (dále jen ČSV) a zástupci Výzkumného ústavu včelařského, s. r. o., (dále jen VÚVČ). Zástupci ostatních včelařských spolků či institucí přítomni nebyli.

PSNV v žádném případě nezlehčuje závažnost a možné dopady onemocnění MVP. Není asi žádným tajemstvím, že mnohá ohniska MVP vznikají přesunem včelstev bez jakéhokoliv vyšetření, mnohdy napříč katastry několika obcí. Domnívat se, že SVS z dat, která má k dispozici, o tomto neví, by bylo naivní. Včelaři možná dobře znají své katastry, ale zjevně neznají své povinnosti. To ale není chybou PSNV. Někteří kritici tvrdí, že definice desetikilometrového okruhu je nejednoznačná. A naproti tomu původní definice, tedy „mimo katastrální území tvořící obec“, je definována naprosto jasně. A že v případě nejasností mohou včelaři využít portálu Nahlížení do katastru nemovitostí. S ohledem na věkový průměr českých včelařů a jejich gramotnost v oblasti informačních technologií je řeč o využívání Nahlížení do katastru nemovitostí rovněž naivní. To ale není vinou PSNV.

Je potřeba vzít v úvahu, že nejsou výjimkou obce, skládající se z několika katastrálních území a nebyl problém učinit přesun bez vyšetření na MVP na poměrně velké vzdálenosti. Naopak u malých obcí, tvořených jedním katastrem, bylo v podstatě nemožné bez vyšetření převést oddělek na jiné stanoviště, byť vzdálené pouze 2 kilometry. Proto si výsledek jednání dovoluujeme označit jako dobrý kompromis.

Souhlasíme s názorem kritiků této změny, že každý rozumný chovatel provádí vyšetření svých včelstev na MVP pravidelně a dobrovolně. My své členy rozhodně nenabádáme k tomu, aby tak nečinili. Bylo by zajímavé, provést srovnání procentuálního zastoupení členů jednotlivých spolků, kteří vyšetření na MVP provádějí pravidelně. A také srovnání procentuálního podílu členů jednotlivých spolků na celkovém proměření včelstev MVP. Mají na to ostatní spolky odvahu?

Další změnou, která u mnohých včelařů vyvolává negativní emoce, je zkrácení délky platnosti vyšetření včelstev na MVP a to z původních dvanácti měsíců na měsíce čtyři. I tato změna je naprosto mylně spojována s PSNV. Jak již bylo jednou uvedeno výše, PSNV ke změnám v MKZ,

platné pro rok 2021, nepodávala žádné návrhy ani podněty ke změnám.

SVS požadovala zrušení veterinárního osvědčení, nutné pro přesuny včelstev. V praxi tuto povinnost dodržuje jen malá část včelařů a tudíž se mívá účinkem a pro SVS představuje pouze zbytečnou administrativní zátěž. Podotýkáme, že tato změna se týká Veterinárního zákona, nikoliv MKZ a jedná se o návrh – povinnost veterinárního osvědčení zatím stále platí. Rovněž povinnost negativního vyšetření na MVP pro účely prodeje a přesunů oddělků a matek a přesuny včelstev mezi kraji se touto změnou pochopitelně neruší, jak si někteří mylně vykládají. Zástupci ČSV s ohledem na nebezpečnost této nákazy na nutnosti veterinárního osvědčení trvali. SVS zachování povinnosti veterinárního osvědčení podmínila tím, že bude uznávat vyšetření na MVP prováděná výhradně některou z laboratoří provozovanou SVS. Tím pádem by logicky nebyly uznávány výsledky vyšetření na MVP, které provádějí laboratoře soukromých subjektů. To se z celkem snadno pochopitelných důvodů nelíbilo zástupcům VÚVČ. Proti byli také zástupci ČSV v roli spoluvlastníka VÚVČ. PSNV je vcelku lhostejné, zda bude či nebude SVS uznávat vyšetření prováděná VÚVČ ve spoluvlastnictví ČSV.

Zkrácení doby platnosti na dobu 4 měsíců požadovali zástupci ČSV jako kompenzaci za zrušení povinnosti veterinárního osvědčení pro účely přesunů včelstev. Jako projev dobré vůle jsme s tímto návrhem souhlasili. V kontextu nebezpečnosti této nákazy, jak ji deklarují zástupci ČSV a VÚVČ, si PSNV dokáže představit i kratší interval platnosti tohoto vyšetření, a to klidně před každým přesunem či prodejem, ne starší 14 dnů. Nepovažujeme to však za nutné a rozumné.

Tato změna pochopitelně nejvíce vadí chovatelům matek a prodejcům oddělků – ti si díky ní již nevystačí s jedním vyšetřením na celý rok, jak byli zvyklí. V kontextu prodejní ceny jedné matky či oddělků a ceny vyšetření jednoho vzorku na MVP je až zarážející, jaké emoce dokáže tato změna vyvolat. Nutno podotknout, že každý rozumný včelař si měl na MVP nechat vyšetřit v akreditované laboratoři za méně než poloviční cenu, než za jakou toto vyšetření poskytuje například zmíněný VÚVČ. Stačí chvíli hledat na internetu anebo se poptat mezi včelaři.

Setkali jsme se i s argumentací, že díky této změně budou včelaři sbírat měl na vyšetření na MVP v zimním období, takříkajíc do zásoby. Lze se domnívat, že autor tohoto argumentu hovoří ze své vlastní zkušenost – podle pravidla „podle sebe soudím tebe“. Šušká se totiž mezi včelaři, že někteří chovatelé matek a prodejci oddělků tak již roky činí a pokud je výsledek negativní, posílají měl ze zásoby i v následujících letech. Ani to ale není vinou PSNV. Pokud někdo o takovém počínání ví, měl by tuto skutečnost oznámit SVS – jedná se o podvod! Je to mimochodem občanská povinnost. O nic méně závažnější je skutečnost, že se

jedná takříkajíc o lhaní si do vlastní kapsy. K čemu jsou nám takové výsledky dobré?! Komu tím prospějeme?! Nad tím, že včelaři nechápou smysl a důležitost tohoto vyšetření, by se měli zamyslet zástupci vedení dominantního včelařského spolku. PSNV se snaží nejen své členy vzdělávat a vést ke svéprávnosti, aby věcem rozuměli a věděli, proč je dělají. Tedy aby je dělali s vědomím, že je to důležité a prospěšné a ne pouze proto, že je to povinné a nařízené.

ČSV, coby dominantní včelařský spolek v ČR, má nezpochybnitelně majoritní podíl na úrovni a vědomostech českých včelařů, jakožto i na stavu oboru jako takového. Tvrdit a hlásat, že jsme nejlepší a že nám zbytek světa závidí, už zjevně nestačí. Spolek by měl laskavě využít své dominance a vysvětlit svým členům, že některá vyšetření, zásahy a opatření je nutné provádět ne proto, že jsou nařízená a povinná, ale proto, že jsou důležitá a prospěšná. Veterinární zákon všem včelařům naprosto jasně a srozumitelně ukládá, jakým způsobem mají o svá včelstva pečovat. A to bez ohledu na to, zda je či není některé z ošetření či vyšetření v rámci MKZ povinné.

PSNV před několika lety navrhovala změnu ve způsobu likvidace včelstev na stanovišti při onemocnění MVP. V minulosti stačilo k totální likvidaci celého stanoviště jediné klinicky pozitivní včelstvo. Po změně musí dosáhnout úrovně klinicky pozitivních včelstev 15 a více procent ze všech včelstev na stanovišti, pod 15 % se likvidují pouze prokazatelně nemocná včelstva. PSNV navrhovala, aby rozhodující hranice byla 50 % klinicky nemocných včelstev na stanovišti. Pro ostatní zúčastněné zástupce včelařů byla tato hranice nepřijatelná. V následné diskusi jsme navrhli snížit hranici na 25 %, ale ani ta se nejevila jako přijatelná. Zástupce VÚVč pan Dr. Ing. František Kamler přednesl, že by se dalo diskutovat o 15 %. PSNV tento návrh přijala. Takže se jedná o výsledku kompromisu, který navrhl zástupce ČSV a VÚVč.

PSNV je občas podsouváno, že tato změna vedla k významnému nárůstu šíření této nákazy, než tomu bylo před ní. Zatím jsme však od těch, co toto tvrdí, neviděli žádnou relevantní studii či statistiku. Z dat, prezentovaných zástupci SVS, toto naopak nevyplývá. Proto máme za to, že tato tvrzení jsou na úrovni babských tlachů.

To, že se v poslední době zvýšil výskyt ohnisek MVP, je důsledek toho, že na těchto územích došlo k plošnému vyšetřování této nákazy – viz například akce Hrrr na mor, dotovaná vyšetření v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji atd. Mnozí včelaři však mají obavy, že se u nich MVP najde a proto se tomuto vyšetření brání – prostě taková hra na pštrosa. Je známo, že kde se nevyšetřuje, tam MVP není... Je dobré občas takříkajíc vylézt na kopec a podívat se, jak se co dělá v jiném údolí. Krmit sebe a své okolí tvrzením, že v naší kotlině děláme vše nejlépe, nás rozhodně nikam neposune. Jedním se zářných příkladů způsobu tlumení MVP nám může být Nový Zéland (dále NZ). Pouze

ve zkratce: První známý případ MVP je znám z roku 1877, tedy 38 let po importu včely medonosné na NZ (na ostrově není původní). V roce 1990 bylo na MVP pozitivních 1,4 % včelstev a 33 % vzorků medu obsahovalo spory MVP. V roce 2015 byly již vzorky medu téměř bez nálezů, počet pozitivních včelstev klesl na úroveň 0,2 %. Na NZ je, tak jako u nás, zakázáno podávat jakékoliv léčivo zakrývající projevy MVP. Prohlídky si včelaři provádějí sami, případně mohou požádat vyškoleného kolegu. Hlavní strategií je okamžitá likvidace klinicky nemocných včelstev – povinnost do 7 dnů. To je u nás, s ohledem na systém, jak je nastaven, prakticky nemožné. Přitom včasné odhalení a okamžité potlačení jakékoliv nemoci je pro její úspěšné zdoání naprosto zásadní. A to neplatí pouze u včel. To myslím docela jasně a výstižně ukazuje současné dění kolem nás.

PSNV dlouhodobě usiluje o to, aby se v případě onemocnění MVP likvidovala pouze klinicky nemocná včelstva. Tento model je běžný v mnoha zemích nejen v Evropě. A rozhodně nelze tvrdit, že by v ČR byla situace výrazně lepší, než ve zbytku světa. Naopak máme za to, že totální likvidací všech včelstev na stanovišti, tedy i těch zdravých a s infekčním tlakem schopných se vypořádat, je v naprostém rozporu s darwinistickým pohledem na vývoj druhu – tedy to slabé zaniká, co odolá, přežívá. Takže totální likvidací se připravujeme i o cenné genotypy s potenciálem problémy s MVP mírnit lépe, než nesmyslná eradikační genocida. Selektivní likvidace včelstev by navíc přinesla nemalé finanční úspory za vyplácení náhrad za nařízenou likvidaci.

Nechceme toto onemocnění podceňovat a zlehčovat, ale rozhodně považujeme za nevhodné ho zbytečně demonizovat. Onemocnění MVP je na světě přibližně stejně dlouho, jako její hostitel, včela. A jsou tu stále oba několik desítek milionů let.

Máme za to, že rozhořčení mnohých včelařů nad změnami v MKZ 2021, pramení z nedostatku pravdivých informací ohledně projednávání, na jejichž základě k těmto změnám došlo. Není věci a ani chybou PSNV, že ČSV pravdivě neinformuje své členy o jednáních se státní správou a o dění v oboru. To, co k tomuto bylo uvedeno ve spolkovém časopise Včelařství, se bohužel dá označit za nepravdu. To ale opravdu není věci a ani chybou PSNV, ale spíš ostuda spolku, který dotovaný časopis Včelařství vydává. Tímto vyzýváme členy ČSV, kteří jsou nespokojeni se změnami v MKZ 2021, aby své výhrady a požadavky o vysvětlení směřovali na své volené zástupce v jejich spolku.

ČSV s oblibou argumentuje tím, že zastupuje 95 % českých včelařů, tedy jedná z pozice síly. Zjevně však již nemá sílu nést zodpovědnost za důsledky svého jednání. Nasnadě je však i otázka, čím zájmy ČSV vlastně hájí. Opravdu jsou to zájmy českých včelařů a jimi chovaných včel?

Pracovní společnost nástavkových včelařů, z. s.

Nemoci včel

Varroóza pohledem veterinářky

Letošní podzim přinesl mnohým včelařům, stejně jako vloni, nepříjemná překvapení v podobě náhlých úhynů včelstev a prázdných úlů. Často u těch včelstev, kde by v nejménějším nečekali problém. Došlo k tzv. kolapsu včelstva neboli CCD – colony collapse disorder. Proto bych na tomto místě chtěla připomenout nejen samotnou varroózu, která má na této ztrátě včelstev velký podíl, ale také několik dalších spolupůsobících a s varroózou úzce spojených faktorů.

Tukové tělísko dlouhověkových včel

Je důležité si uvědomit, že parazit *Varroa destructor* (VD) včelám život nejen znepríjemňuje svou přítomností a tím, že působí jako vektor (přenašeč) některých virových onemocnění, ale včelí organismus opravdu poškozuje. To se projevuje především na zimní (dlouhověkové) generaci včel. VD se totiž živí tukovým tělískem včel. Jde o strukturu rozvinutou v mnohem větší míře u dlouhověkových včel než u letní generace, pro něž představuje „zásobní“ orgán, který jim napomáhá přežít náročné zimní období. Organismus dlouhověkové včely se vyznačuje tím, že má vyšší antimikrobiální imunitu, více proteinu vitelogeninu (patří mezi hlavní zásobní protein včel) a v jejich hemolymfě koluje vyšší obsah proteinů než u letní generace včel. Vzhledem k tomu, že zimní generace potřebuje přežít delší a náročné období, potřebuje jejich organismus tyto látky, aby se vyrovnal s ataky infekcí a jiných biologických faktorů prostředí.

Včela, u níž je kvůli napadení varroózou poškozené tukové tělísko, nemá zdaleka takový obsah důležitých zásobních proteinů, který by jí pomohl zvládnout její roli jako součásti zimní generace včel. Otázka přítomnosti varroózy proto není jen mechanická (roztoč včelu de facto obtěžuje) a vektorová (přenos dalších onemocnění), ale významem zasahuje mnohem hlouběji do schopnosti včely zastat svou funkci a dokázat přežít zimní období.

Roztoč včelu vyčerpává vlastně už od počátku jejího života, ničí tukové tělísko, které má skladovat důležité látky a živiny pro přežití dlouhého období. Nejde tady ovšem o stejný princip jako v případě zimního spánku savců, kdy hibernující savec čerpá energii ze svého tuku. V případě včel jde o látky, jež nejsou jen zdroji energie (od toho si včely ostatně vytváří zásoby v plástech), ale které včele pomáhají přežít a udržet obranyschopnost na takové úrovni, aby se dokázala vyrovnat s několikanásobně tvrdšími (a déletrvajícimi) podmínkami než včela letní generace.

Hladovění

Mluvíme-li o poškozeném tukovém tělísku, nejedná se o to, že by včela vyhladověla nedostatkem energie a živin. Ačkoliv i na to může mít narušení funkce tukového tělíska nepří-

vliv. Včela, která je parazitem poškozená od počátku svého života, už není zcela plnohodnotná a je pak otázkou, zda se to projeví kratší délkou jejího života nebo menší výkonností či obojím. S tím pak souvisí téma hladovění: jsou takové včely schopny si zajistit dostatek zásob? Roli hraje také úživnost krajiny, zavčelení, skladba rostlin v dané krajině, péče včelaře. Nicméně je pochopitelné, že poškozené včely (a nemusí se jednat o poškození viditelné, ale o snížení funkčnosti jednotlivých orgánů a tím celého organismu) mají menší schopnost se bránit dalším nemocem, škůdcům. Mohou mít také zhoršené vlastnosti, které mají udržovat v chodu celé včelí společenstvo, ať už jde o sbírání nektaru, pylu, tvorbu díla, obranu úlu a podobně.

Nástup zimní generace

Přestože varroóza poškozuje všechny včely, proč se její vliv ukazuje právě u zimní generace včel? Letní generace jednak nemá v takové míře vyvinuté tukové tělísko, jednak dochází k rychlejší obměně členů včelího společenstva, tudíž rozsah napadení a míra poškození nemusí být hned zřejmá. Na tomto místě je vhodné připomenout, že další z přírodních faktorů, u něhož zaznamenáváme posun, jsou klimatické podmínky. V souvislosti s jejich pozvolnou změnou se totiž generace zimních včel začíná líhnout mnohem dříve, než tomu bývalo v minulosti.

Pokud si uvědomíme, jak varroóza dokáže znehodnotit dlouhověkovou včelu od počátku jejího života, je jen logickým důsledkem nutnost tomu uzpůsobit dobu a způsob léčení. To znamená začít řešit „podzimní“ léčbu včel mnohem dříve než na konci prázdnin, kdy v úle mohou mít dlouhověkové včely již velké zastoupení a zároveň už být hodně poškozené.

Jak moc je jejich organismus varroózou zničen, pouhým pohledem nepoznáme. Proto je důležité myslet na varroózu v průběhu celého roku. A také se nenechat ukolébat výsledkem vyšetření zimní měli. Ten může být velmi uspokojivý, k rozvoji napadení VD však dochází hlavně na jaře a v létě, kdy se včely potkávají s včelami žijícími v jiných podmínkách a napadení parazitem je proto velmi pravděpodobné.

Schopnost detoxikace

Dalším z faktorů, který může zhoršovat obranyschopnost a zdraví včel, je schopnost detoxikace. Včely mají v určité míře vyvinutou detoxikační schopnost, protože potřebují, aby zásoby, které si tvoří, pro ně byly bezpečné. Jejich schopnost detoxikace má však svoji danou kapacitu. Jednak může být snížena u oslabených včel (opět např. varroózou), jednak se v životním prostředí zvyšuje výskyt látek, které je potřeba detoxikovat.

Nejde jen o postřiky zemědělských plodin pěstovaných na velkých plochách a s nimi související hromadné otravy včel. Jedná se také o podprahové faktory, které nezpůsobí přímo smrt včely, ale včelí organismus si s nimi musí poradit a vyrovnávat se s jejich účinky, případně s účinky metabolitů těchto látek. Působení látek, které včelí organismus musí detoxikovat, se počítá například používáním agrochemie na zahrádkách, v sadech, chemickými přípravky, které se mohou dostat do rostlin, zdrojů vody a podobně.

Rezistence

K chemickým látkám, které zaměstnávají detoxikační schopnosti včel, patří léčiva proti samotné varroóze. To je trochu v rozporu s vyjádřením v předchozím odstavci, ale nejde o to, přestat léčit a nechat vše na přírodě, ale o to, aby léčiva byla používána cíleně a ve správnou dobu.

To umožní snížit rizika vzniku rezistence VD. Jelikož VD má krátký vývojový cyklus, je tu větší možnost proměnlivosti, přizpůsobivosti, rychlejší evoluce a u přeživších roztočů postupný vznik rezistence a její přenos na další generace VD, u nichž je pak ještě podpořena a umocněna dalším nevhodným použitím léčiva.

Shrnutí

Závěrem chci zdůraznit, že jsem se pokusila stručně připomenout a nastínit některé z faktorů spolupůsobících s varroózou při oslabování včelstev. Každé z představených témat by si zasloužilo vlastní článek a diskuzi.

Důležité je uvědomit si, že zdravotnímu stavu včel můžeme hodně napomoci správným ošetřením proti varroóze, tzn. vhodně zvoleným léčivem a způsobem aplikace v odpovídajícím čase, kdy bude mít léčivo nejlepší účinek. Pokud možno ošetřujeme včelstva celoplošně, protože co dnes jeden včelař přeléčí, už zítra mohou ošetřené včely znovu získat od neléčených včel, s nimiž se setkaly. Stále mějme na paměti, že nejde jen o to, kolik VD po přeléčení spadne, ale o to, zda a v jaké míře mohli všichni roztoči vyskytující se ve včelstvu poškodit zimní generaci včel.

Při plánování léčby a zootechnických zásahů myslíme na to, aby VD měli co nejmenší šanci začít zimní včely poškozovat a ubírat jim energii, kterou budou na jaře a v zimě potřebovat.

Prevence je vždy lepší než léčba. Zásahy proti varroóze proto plánujme tak, aby tato parazitóza měla co nejmenší šanci se ve včelstvu rozvinout. Z tohoto hlediska je také důležitý monitoring. Každý včelař by měl mít přehled, jaký je spád VD z jeho včelstev v průběhu celého roku. Nezapomínejme ani na to, že se v dnešním technickém světě včely setkávají s mnoha jedy, které je mohou ovlivnit, přičemž oslabené včely mají menší schopnost zajistit se na zimu dostatečně zásobami.

Mějme na paměti, že přirozený spád (bez použití léčiva) představuje vždy jen určité procento VD – 10 roztočů za den opravdu není v pořádku, je to velké varování, stejně jako VD viditelný na včelách.

Závěrečná poznámka

Záměrně jsem nezmiňovala zootechnická opatření při tlumení varroózy, od šlechtění včel s dobrým čistícím pudem přes vyřezávání plodu po mnohé další metody, protože to jsou témata pro samostatné články.

Včelař, který zná svoje včely a krajinu, kde má umístěna včelstva, může sám nejlépe posoudit, jaké další zdraví ohrožující faktory včelám hrozí. Zmínila jsem pohled spíše z veterinární stránky. Najít samotnou příčinu je důležité, ale jde zároveň o součet různých negativních faktorů a jejich kumulaci. Nejpovolanejší osobou pro analýzu vlastního chovu je každý včelař sám, případně spolupracující se zkušenějším včelařem.

Byla bych ráda, aby se hlediska veterinární, zootechnické a biologické (přírodní – tak, jak matka příroda dovolí) vzájemně doplňovala a podporovala zdraví včel.

Tereza Ptáčková

MVDr. Tereza Ptáčková pracuje jako veterinární lékařka ve státní správě ve Vsetíně. Včely začala chovat před nedávnem. Článek vyjadřuje její osobní názor na danou problematiku a snaží se o syntézu poznatků, které se k ní dostávají. Její názor se nemusí slučovat s oficiálním názorem SVS k dané problematice. Tento článek vyšel v časopise Moderní včelař 1/2021, který vydává Pracovní společnost nástavkových včelařů, z. s.

Pozvánky

VII. Jarní seminář nástavkového včelaření – online z Nepomuku – 27. 3. 2021

Jarní seminář nástavkového včelaření, na který jste si zvykli jezdit do Nepomuku, se bude poté, co jsme ho museli v loňském roce kvůli pandemii zrušit, přece jen konat. Protože ani letos se nebudeme moci setkat osobně, rozhodli jsme se ho uspořádat online. Jak je již tradicí, pokračujeme v dlouholeté spolupráci s místní ZO ČSV, z. s. a připravili jsme na poslední březnovou sobotu následující program.

1. Přemetení včelstva na mezistěny

9.00–11.00 hodin, lektor Mgr. Marian Solčanský

Přemetení včelstva na mezistěny je velmi diskutovanou včelařskou metodou, která má mnoho obměn, příznivců, ale i odpůrců. Prezentace uvede malou rekapitulaci faktů, které o metodě známe, a objektivně vyčíslí všechny její klady i zápory doplněné o vlastní zkušenosti autora přednášky.

2. GURUNGOVÉ – Za lovci medu pod Anapurnou 11.00–12.00 hodin, lektor Mgr. Ladislav Židoň

Ve spojení s Nepálem si každý automaticky vybaví hory, Himálaje, Everest. Pro včelaře však tato země nabízí také nevědní zážitky s horskými lovci medu, včelou skalní (*Apis laboriosa*) – největším druhem včely na zemi, a halucinogenním medem z rododendronů. Tuto včelařskou expedici uskutečnili v roce 2019 ve tříčlenném složení: manželé Petra a Ladislav Židoňovi a Matt z Toronta.

3. Bój s roztoči začínáme prohrávat A co dál? 13.00–15.00, lektor MVDr. Zdeněk Klíma

Jsme svědky hromadných a plošných úhynů včelstev s častější frekvencí. Nastává čas přehodnotit náš přístup k výběru a šlechtění včelstev? Vede tudy cesta k udržitelnému včelařství? Mnoho těchto otázek se pokusí objasnit včelař a předseda Mendelovy společnosti pro včelařský výzkum, bývalý předseda PSNV-CZ, v současnosti praktický veterinář na malém městě, žijící na samotě v Bílých Karpatech.

4. Objev nové struktury na včelím žihadle 15.00–16.00 hodin, lektori prof. RNDr. Dalibor Kodrík, CSc., doc. RNDr. František Weyda, CSc.

Anatomie a morfologie včely medonosné je dobře známá a je popsána v řadě vědeckých publikací i v knihách zabývajících se stavbou hmyzího nebo přímo včelího těla. Přesto se vědeckým pracovníkům Entomologického ústavu Biologického centra AVČR a Přírodovědecké fakulty Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích podařilo na včelím žihadle objevit dosud nepopsané kutikulární struktury, které by mohly hrát důležitou roli ve zvýšení účinnosti včelího bodnutí. Přednášející se zmíní také o výzkumech včely medonosné na Entomologickém ústavu AV ČR (Biologické centrum) a na Přírodovědecké fakultě JU v Českých Budějovicích.

K účasti na semináři se můžete přihlásit na webu PSNV – [přihláška na seminář](#)

Srdečně zvou pořadatelé.

redakce

Začínáme včelařit v nové době

Těm z Vás, kteří čtou Moderního včelaře pravidelně, určitě neunikl nový seriál **Začínáme včelařit v nové době**. Jak z názvu vyplývá, je určen začínajícím včelařům. Užitečné informace v něm ale určitě najdou i ti z vás, kteří se včelaření věnují déle.

V dubnovém vydání Moderního včelaře, který vyjde na přelomu března a dubna, se Ing. Petr Texl bude věnovat tvorbě oddělků, tedy dovednosti, kterou by měl zvládnout každý včelař. Zaměří se na asi nejednodušší způsob pomoci sběrného oddělků, někdy též označovanou za metodu podle Liebiga.

A jak je mezi nejen včelaři zvykem každou problematiku řádně prodiskutovat, rozhodli jsme se uspořádat diskusi i k tomuto tématu. Nejlépe to jde asi u piva či skleničce medoviny. Jenže... PES stále výstražně vrčí, občas se i více či méně rozštěká a zasednout k jednomu stolu nám hned tak neumožní. Ale sezóna a tedy i tvorba oddělků je za dveřmi

a je potřeba se řádně připravit, kterak na to...

Mnozí z Vás si pochvalují a oblíbili si on-line přednášky. Pravda, tomuto formátu chybí tolik potřebný a mnohým z nás chybějící sociální rozměr, tedy jeden se základů spolkové činnosti – scházet se. I přednášející si občas postesknou, že jim chybí kontakt s posluchači. Ale lépe on-line, než vůbec...

Pro všechny zájemce, nejen pro začátečníky, připravujeme k tématu Sběrný oddělek dvě on-line diskuse. První proběhne ve čtvrtek 22. dubna 2021 od 19.00 hodin a druhá o týden později, tedy 29. dubna 2021, opět od 19.00 hodin. Otázky můžete zasílat předem na adresu, která bude zveřejněna po vydání dubnového MV. K diskusi je třeba se registrovat na www.psnv.cz, kde najdete i další informace a pokyny. Kapacita je omezená, při jejím přeplnění budou mít přednost předplatitelé Moderního včelaře a členové PSNV. Určitě se do diskuse přihlaste, těšíme se na Vás.

redakce

Slovo závěrem

Doufáme, že se Vám, čtenářům, toto vydání e-Věstníku líbilo a že si v něm každý z Vás našel nějakou užitečnou informaci. Možná u někoho z Vás vyvstala nejedna otázka, co že ten e-Věstník vlastně je, kde se dá koupit...

E-Věstník vydává Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, z. s., a slouží jako interní informační médium. Je určen pouze pro členy PSNV, je zdarma a vychází pouze v elektronické podobě.

Čtenáři našeho věstníku se dozví nejen aktuální informace o dění ve spolku a v oboru, ale také o akcích, které připravujeme. A to vždy s předstihem. Možná Vás napadlo, že

byste se o informace z tohoto vydání chtěli podělit i s ostatními včelaři. Rozhodně se na Vás nebudeme zlobit, když ho přepošlete i ostatním kolegům včelařům. Napak, budeme za to rádi.

Doufáme, že po přečtení tohoto vydání se rozjasní, vyjde sluníčko a začne to pravé jaro. A my budeme moci vyrazit potěšit se za našimi milovanými včelkami. Přejeme Vám všem dobrou sezónu, opravdovou radost ze včel, zachovejte si pozitivní mysl a nenechte se znechutit tím, co se občas kolem nás děje.

redakce